

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ, ПСИХОЛОГІЇ ТА
БЕЗПЕКИ**

Кафедра практичної психології

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Психологічна експертиза в різних галузях психології**

Освітньо-професійна програма	«Психологія»
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Код та назва галузі знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Код та назва спеціальності	053 Психологія
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання	українська

Львів 2025

Розроблено доцентом кафедри Козирою Петром Володимировичем

(підпис)

Силабус розглянуто на засіданні кафедри практичної психології
(Протокол № 1 від 20 серпня 2025 р.)

ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Семестр навчання	5-й семестр
Обсяг (у кредитах ЄКТС/годинах)	3 кредити / 90 годин, з яких 48 години аудиторних занять для ДФЗВО та 12 години аудиторних занять для ЗФЗВО
Анотація	<p>Тема 1. Зміст та завдання психологічної експертизи Предмет, цілі і завдання психологічної експертизи. Основні принципи експертно-психологічного дослідження.. Загальна характеристика психологічної експертизи. Види психологічної експертизи. Основні проблеми, що потребують психологічної експертизи. Особи та установи, які можуть залучатися до експертизи. Вітчизняний та зарубіжний досвід проведення психологічних експертиз.</p> <p>Тема 2. Особливості особистості психолога-експерта Особистісна готовність психолога до експертної діяльності. Професійна готовність психолога до експертної діяльності. Професійні якості психолога –експерта. Етичні принципи діяльності психолога-експерта. Фахова компетентність психолога експерта.</p> <p>Тема 3. Технологія проведення психологічної експертизи та написання експертного висновку Організація психологічної експертизи. Етапи психологічної експертизи. Експертний висновок та вимоги до його складання. Вступна частина експертного висновку. Дослідницька частина експертного висновку. Заключна частина експертного висновку. Особливості методичного інструментарію під час проведення психологічної експертизи. Класифікація методів психологічної експертизи. традиційні та специфічні методи психологічної експертизи. Перелік документів, що подаються для проведення експертизи. Корупційні ризики під час складання експертного висновку.</p> <p>Тема 4. Психологічна експертиза у сфері сімейних відносин Взаємини батьків та дітей як предмет експертизи сімейних відносин. Основні підходи до вивчення сімейних стосунків. Стили виховання в сім'ї. особистісні особливості батьків. Структура потреб та цінностей. Основні причини конфліктів. Психологічна експертиза щодо участі одного з батьків у вихованні дитини. психологічна експертиза при усиновленні дитини або скасуванні. Позбавлення батьківських прав. Жорстоке поводження з дітьми. Методики дослідження сімейних та дитячо-батьківських стосунків.</p> <p>Тема 5. Психологічна експертиза у сфері освіти Напрямки експертизи в освіті. Експертиза програм розвитку освіти. Експертиза педагогічної діяльності вчителя. Експертиза інноваційних розробок. Експертиза авторських програм. Вимоги до складання експертного висновку авторських педагогічних розробок. Експертиза навчального заняття. Особливості психолого-лінгвістичної експертизи в освіті. Особливості експертизи іграшки як способу організації ігрової діяльності дошкільника.</p> <p>Тема 6. Трудова психологічна експертиза Психологічна експертиза професійної придатності працівника. Виявлення професійно важливих якостей.</p>

	<p>Категоризація професій. Визначення ступеня працездатності. Соціально-психологічний клімат (СПК). Морально-психологічний клімат. Вияв впливу психологічної атмосфери у групових ефектах: згуртованості, взаємній сумісності, стані рівня ідентифікації. Ознаки сприятливої соціально-психологічної атмосфери. Організація, порядок проведення, методи та методики експертного дослідження. Організація і порядок проведення експертизи СПК. Вибір методик дослідження. Планування дослідження СПК. Порядок узагальнення результатів вивчення СПК.</p> <p>Тема 7. Психологічна експертиза заподіяння моральної шкоди</p> <p>Поняття моральної шкоди. Визначення наявності моральної шкоди. Поведінка особи, що завдала моральної шкоди. Зв'язок між поведінкою і спричиненням моральної шкоди. Визначення факту моральної шкоди і страждань. Обсяг негативних наслідків та глибина переживань після певної події. Розмір завданої моральної шкоди.</p> <p>Тема 8. Психологічна експертиза за допомогою поліграфа</p> <p>Застосування психологічної експертизи за допомогою поліграфа у кримінальному, цивільному, господарському та адміністративному провадженнях. Процедура психологічної експертизи із застосуванням поліграфа. Психологічний аналіз обставин у межах провадження та питань, що поставлені на вирішення експертизи.</p> <p>Підготовка тестів. Передтестова психодіагностична бесіда. Дослідження за допомогою поліграфа. Психодіагностичне дослідження індивідуально-психологічних особливостей під експертної особи. Узагальнення отриманих результатів та оформлення висновку.</p>
<p>Мета вивчення дисципліни</p>	<p>забезпечення засвоєння здобувачами вищої освіти психологічних знань про психологічну експертизу в різних галузях психології, у тому числі практичних її аспектів; ознайомити з технологією її підготовки та проведення; розширити діапазон теоретичних знань, напрямків і методів психологічної експертизи без знання яких неможлива підготовка сучасних висококваліфікованих фахівців.</p>

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

<p>Програмні компетентності вивчення дисципліни</p>	<p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких проявів недоброчесності.</p> <p>Спеціальні компетентності :</p> <p>СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p>
--	---

	<p>СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел</p> <p>СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій</p> <p>СК6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження</p> <p>СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.</p> <p>СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.</p>
Очікувані програмні результати навчання	<p>ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.</p> <p>ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>ПРН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.</p> <p>ПРН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.</p> <p>ПРН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.</p> <p>ПРН6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.</p> <p>ПРН7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.</p> <p>ПРН8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.</p>

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми занять	Кількість годин						Види навчання	Методи контролю
	денна			заочна				
	л.	п.	с.р.	л.	п.	с.р.		
Тема 1. Зміст та завдання психологічної експертизи	2	-/2	5	2	2	10	лекції, дискусії, обговорення, ситуаційні завдання	усне опитування, виступи, обговорення конкретних ситуацій, захист індивідуальних завдань, тематичні виступи
Тема 2. Особливості особистості психолога-експерта	2	2/2	5	-	2	10	лекції, дискусії, обговорення, ситуаційні завдання	усне опитування, виступи, обговорення конкретних ситуацій, захист індивідуальних завдань, тематичні виступи
Тема 3. Технологія	2	2/2	5	2	-	10	лекції, дискусії,	усне опитування, виступи, обговорення конкретних

проведення психологічної експертизи та написання експертного висновку							обговорення, ситуаційні завдання	ситуацій, захист індивідуальних завдань, тематичні виступи
Тема 4. Психологічна експертиза у сфері сімейних відносин	2	2/2	5	-	-	10	лекції, дискусії, обговорення, ситуаційні завдання	усне опитування, виступи, обговорення конкретних ситуацій, захист індивідуальних завдань, тематичні виступи
Тема 5. Психологічна експертиза у сфері освіти	2	2/2	5	-	-	10	лекції, дискусії, обговорення, ситуаційні завдання	усне опитування, виступи, обговорення конкретних ситуацій, захист індивідуальних завдань, тематичні виступи
Тема 6. Трудова психологічна експертиза	2	2/2	5	2	-	10	лекції, дискусії, обговорення, ситуаційні завдання	усне опитування, виступи, обговорення конкретних ситуацій, захист індивідуальних завдань, тематичні виступи
Тема 7. Психологічна експертиза заподіяння моральної шкоди	2	2/2	5	2	-	10	лекції, дискусії, обговорення, ситуаційні завдання	усне опитування, виступи, обговорення конкретних ситуацій, захист індивідуальних завдань, тематичні виступи
Тема 8. Психологічна експертиза за допомогою поліграфа	2	2/4	7	-	-	8	лекції, дискусії, обговорення, ситуаційні завдання	усне опитування, виступи, обговорення конкретних ситуацій, захист індивідуальних завдань, тематичні виступи

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ І КОНТРОЛЮ

Відвідування занять	Відвідування лекційних, семінарських та практичних занять є обов'язковим. Порухення академічної доброчесності під час проведення занять не допускається.
Місце проведення занять	Заняття проводяться в аудиторіях Навчально-наукового інституту управління, психології та безпеки згідно з затвердженим розкладом. При запровадженні дистанційної або змішаної форми навчання в Інституті заняття проводяться з використанням платформ ZOOM та MOODLE згідно з затвердженим розкладом
Місце проведення консультацій	Консультації проводяться в ауд. 271, корпус Б-3/К (кабінет кафедри практичної психології). При запровадженні дистанційної форми навчання в Інституті консультації надаються у визначений графіком час із використанням платформи ZOOM. При запровадженні дистанційної форми навчання в Інституті консультації надаються у визначений графіком час з використанням платформи ZOOM
Відпрацювання пропущених занять	Відпрацювання здійснюється в ауд. 271, корпус Б-3/К (кабінет практичної психології), щосереди з 11.00 до 13.00. У випадку запровадження дистанційної форми навчання в Інституті можливе

	відпрацювання пропущених занять із використанням платформ ZOOM та MOODLE.
Допуск підсумкового контролю	<p>до Пропущені практичні, семінарські чи лабораторні заняття, а також отримані під час їх проведення незадовільні оцінки здобувач вищої освіти може відпрацювати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - не пізніше як за два робочих дні до проведення екзамену. <p>Підсумковий контроль передбачений у формі екзамену. Оцінювання здійснюється за результатами накопичення балів поточного контролю (аудиторної – до 40 балів та самостійної роботи – до 10 балів) та підсумкового контролю (екзамену – до 50 балів). При цьому встановлюються максимальні суми балів: за виконання завдань у рамках аудиторної та самостійної роботи – не більше 50 балів та за виконання завдань, винесених на екзамен, – не більше 50 балів. У разі, якщо здобувач вищої освіти під час складання екзамену отримав менше 20 балів, екзамен вважається складеним на «нуль» балів.</p>
Система оцінювання	<p>Оцінювання, яке відбувається під час проведення семінарських та практичних занять, а також за самостійну роботу здійснюється за 5-ти бальною системою за наступними критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>відмінно</i> - здобувач у повному обсязі: демонструє теоретичну та практичну обізнаність специфіки подення психологічної експертизи, основні професійні вимоги та розуміння основних компетентностей експерта-психолога для успішного проведення психологічних експертиз, знання основних вимог, труднощів та ризиків під час організації та проведення різних видів психологічних експертиз та основних підходів до складання експертного висновку; володіє методами дослідження пі експертних у рамках проведення різного виду експертиз (освітня, трудова, експертиз сімейних стосунків тощо); вміє застосовувати психодіагностичний інструментарій для проведення психологічної експертизи, обробляти та інтерпретувати отриману інформацію та узагальнювати її у експертному висновку; вміє оцінювати доцільність проведення психологічної експертизи в кримінальному, адміністративному та цивільному процесі. - <i>добре</i> – здобувач достатньо повно володіє: знаннями про теоретичні основи проведення психологічних експертиз, усвідомлює можливості використання психологічних знань під час проведення експертиз, вимогами до професійного рівня підготовки експерта-психолога та сукупності його особистісних якостей для проведення експертної діяльності; завдання, об’єкт та предмет різних видів психологічних експертиз; вміннями використовувати та психодіагностичних інструментарій та інтерпретувати його результати для написання експертного висновку в рамках проведення конкретного виду психологічної експертизи; здатен оцінювати на підставі результатів проведеного дослідження особливості підекспертного та формувати загальний експертний висновок. - <i>задовільно</i> – здобувач в цілому володіє знаннями щодо особливостей та етапів проведення психологічної експертизи, основних професійних та особистісних вимог до особистості експерта-психолога, орієнтується у основних підходах щодо складання експертного висновку та проведення експертизи.

	<p>Допускає суттєві помилки у розумінні застосування основних видів психологічних експертиз та процедури їх проведення. під час налізу конкретних експертних висновків допускає суттєві неточності в обґрунтуванні особливостей використання психодіагностичного інструментарію під час проведення психологічних експертиз.</p> <p><i>незадовільно</i> – здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань</p> <p>Підсумковий контроль у передбаченій у формі екзамену. Оцінювання здійснюється за результатами накопичення балів поточного контролю (аудиторної – до 40 балів та самостійної робіт – до 10 балів) та підсумкового контролю (екзамену – до 50 балів). При цьому встановлюються максимальні суми балів: за виконання завдань у рамках аудиторної та самостійної роботи – не більше 50 балів та за виконання завдань, винесених на екзамен, – не більше 50 балів. У разі, якщо здобувач вищої освіти під час складання екзамену отримав менше 20 балів, екзамен вважається складеним на «нуль» балів.</p>
Шкала та критерії оцінювання за шкалою ECTS	<p>Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у ЛьвДУВС підсумкове оцінювання здійснюється за такою шкалою:</p> <p>90 – 100 / відмінно / А; 80 – 89 / добре / В; 71 – 79 / добре / С; 66 – 70 / задовільно / D; 60 – 65 / задовільно / E; 31 – 59 / незадовільно / FX (із можливістю повторного складання); 0 – 30 / незадовільно / F (із обов'язковим повторним вивченням курсу).</p>

ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аналітика, експертиза, прогнозування / [Є.А. Макаренко, М.М. Рижов, М.А. Ожеван та ін.; відп. ред. Є.А. Макаренко]. К.: Наша культура і наука, 2003. 614 с. 2. Боянжу М.Г. Психолого-педагогічна експертиза: метод. посіб. Херсон, 2003. 178 с. 3. Галян О.І. Психолого-педагогічна експертиза : метод. рекомендації [для самостійної роботи студентів]. Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. І. Франка, 2009. 117 с. 4. Гірник А. М. Конфліктологічна експертиза: специфіка і принципи. К.: Освіта, 2001. 383 с. 5. Землянська О.В. Особистість як об'єкт судово-психологічної експертизи. За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Бандурки О.М.: Монографія. Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. 367 с. 6. Землянська О. В. Судово-психологічна експертиза: навч. посіб. Х.: ХНУВС, 2012. 300 с. 7. Клименко Н.І. Судова експертологія: Курс лекцій: Навч. посіб. для схуд. юрид. спец. вищ. навч. закл. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 528 с. 8. Коновалова В.О., Шепітько В.Ю. Юридична психологія: Підручник. 2ге вид., перероб. і доп. Х.: Право, 2008. 240 с. 9. Нормативно-правові документи України, що регламентують
---------------------------	--

- працю психолога у різних сферах практичної діяльності: навчально-методичний посібник / авт.-уклад. К.А. Андроннікова, О.Л. Луценко. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 68 с.
10. Орбан-Лембрик Л.Є., Кошинець В. В. Юридична психологія: навч. посібник. Чернівці: Книги-XXI, 2007. 447с.
11. Пасніченко В.В. Судово-психологічна експертиза. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів (психологів, 7 соціальних педагогів, юристів), а також практичних працівників правоохоронних органів. К., 2008. 136 с.
12. Ребуха Л.З. Психологічна експертиза: технологія та процедура проведення. Тернопіль: ТНЕУ, 2009. 234 с.
13. Черезова І.О. Психологічна експертиза: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів. Бердянськ: БДПУ, 2018. 262 с.
14. Щербакова І.М. Психологія праці: теоретичні і методологічні основи наукових досліджень: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.]. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2014. 144 с.
15. Юридична психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Укладачі: О.Є. Самойлов, М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, С.М. Миронець, Г.М. Ржевський. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 432 с.
16. Бедь В.В. Юридична психологія: Навч. посіб. 2-ге вид., доп. і переробл. К.: МАУП, 2004. 436 с.
17. Гірник А.М. Конфліктологічна експертиза: специфіка і принципи. К., 2002.
18. Ірхін М.С. Професійна орієнтація та професійно-психологічний відбір в органах внутрішніх справ України. Навчальний посібник. Рекомендовано Міністерством освіти і науки України. РВЦ КНУВС, ДП "Друкарня МВС". Київ. 2007. 91 с.
19. Карпіловська С.Я., Мігельман Р.Й., Синявський В.В., Ткаченко О.М., Федоришин Б.О., Яцишин О.О. Основи професіографії: Навч. посібник. К.: МАУП, 1997. 148 с.
20. Клименко Н.І. Судова експертологія: курс лекцій. К. «Ін Юре»; 2007. 528 с.
21. Луцький М.І. Судово-психологічна експертиза в адміністративному деліктному процесі [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 19.00.06. К., 2011. 18 с.
22. Про затвердження Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України: Наказ МОН України № 330 від 20.04.01.
23. Ребуха Л.З. Психологічна експертиза: технологія та процедура проведення. Навчальний посібник. Тернопіль: Економічна думка, 2008. 128 с.
24. Савка І.М. Установа як чинник кумулятивного фізіологічного афекту у судово-експертному дослідженні. Автореф.канд.психол.наук. Київ. 2010. 18 с.
25. Соціальна експертиза в Україні: методологія, методика,

	<p>досвід впровадження / за ред. Ю.І. Саєнка. К.: Ін-т соціології НАНУ, 2000. 194 с.</p> <p>26. Швалб Ю.М. Методологія експертного дослідження в психології. Психологічні чинники розвиваючого навчання в різних освітніх системах. К.: ЗАТ «Неотес», 2000. С. 42–56.</p> <p>27. Шепітько В.Ю. Психологія судової діяльності. Навч. посіб. Вид-во «Право». Харків. 2006.</p> <p>28. Ярош О.Я. Судово-психологічна експертиза неповнолітніх обвинувачуваних за агресивні злочини. Автореф канд. психол. наук. Харків. 2007. 245 с.</p>
<p>Методичне забезпечення</p>	<p>1. Козира П.В. Програма навчальної дисципліни «Психологічна експертиза в різних галузях психології» для підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія» навчально-наукового інституту управління, психології та безпеки. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2025. 11 с.</p> <p>2. Козира П.В. Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна експертиза в різних галузях психології» для підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія» навчально-наукового інституту управління, психології та безпеки. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2025. 23 с.</p> <p>3. Багрій В.В. Плани проведення семінарських та практичних занять з навчальної дисципліни «Психологічна експертиза в різних галузях психології» для підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія» навчально-наукового інституту управління, психології та безпеки. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2025. 11 с.</p>
<p>Інформаційні ресурси</p>	<p>1. https://md.lvduvs.edu.ua/ - Система дистанційного навчання Львівського державного університету внутрішніх справ.</p> <p>2. https://www.lvduvs.edu.ua/elektronnyi-kataloh - електронна бібліотека ЛьвДУВС.</p> <p>3. http://www.nbuv.gov.ua – Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.</p> <p>4. http://www.isl.lviv.ua – Офіційний сайт Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАНУ.</p> <p>5. https://expertize-journal.org.ua/ – Журнал судово-психологічна експертиза. Журнал судово-психологічна експертиза.</p>